

Luonnonsuojelulain 83 §:n mukainen päätös koskien rauhoitettujen lajien häirintää, pyydystämistä ja vahingoittamista

Hakija

Luonnontieteellinen keskusmuseo / Eeva-Maria Tidenberg & Jari Valkama

Asia

Lupahakemus lepakoiden pyydystämiseen, merkintään ja kudосnäytteenottoon Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa tutkimustarkoituksessa.

Hakemus

Luonnontieteellinen keskusmuseo anoo kunnioittavasti, että seuraaville henkilöille myönnettäisiin lupa poiketa luonnonsuojelulain 70 §:n kielloista sen piiriin kuuluvien lepakoiden kohdalla ja pyydystää, merkitä sekä ottaa näytteitä tutkimustyötä varten Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella. Lisäksi haetaan lupaa pitää hallussa ja säilyttää Luonnontieteellisen keskusmuseon tiloissa tutkimuskäytössä lepakoista kerättäviä kudосnäytteitä.

Lupaa haetaan seuraaville henkilöille:

- FM Mariia Matlova (rengastajanumero 4361)
- Dos. Thomas Lilley (rengastajanumero 2920)
- FT Anna Blomberg (rengastajanumero 9895)

Luvan tarve liittyy Mariia Matlovan väitöskirjatutkimukseen, jonka tarkempi tutkimussuunnitelma on toimitettu hakemuksen liitteenä. Maastotutkimusta tekee pääasiassa Matlova, jota hänen ohjaajansa Lilley ja Blomberg voivat tarvittaessa avustaa.

Tutkimusta varten käytetään kahta menetelmää:

- lyhytkestoinen merkintä (merkintäkynä ja merkkilaput)
- kudосnäytteen otto (rengastuksen yhteydessä)

Lepakoita on tarkoitus merkitä talvehtimiskaudella lokakuun ja huhtikuun välisellä ajalla. Yksilöiden merkitseminen voidaan tehdä hyvin nopeasti, häiriten lepakkoa mahdollisimman vähän. Mehiläisten merkintään tarkoitettulla kynällä voidaan värjätä esim. lepakon korvasta osa (kuva tutkimussuunnitelmassa) ja mehiläiskuningattarien merkintään suunniteltu hyvin pieni numerolappu voidaan kiinnittää lepakon turkkiin. Toimenpiteet ovat nopeita ja niissä kosketaan eläimeen vain kevyesti. Merkintäkynä ja numerolapun liima ovat vesiliukoisia ja haitattomia eläimelle. Arvioitaessa eläimelle kohdistuvaa haittaa voidaan pitää vertailukohtana sitä, että siipien pyyhkäisynäytteiden keräämisen horrostavilta lepakoilta ei ole todettu vaikuttavan lepakoiden selviytymiseen ainakaan Yhdysvalloissa. Merkinnän yhteydessä kerätään tarpeelliset oheistiedot (lepakkolaji, sijainti horrostuspaikassa, lämpötila jne.).

Parveilukäytöksen tutkimiseksi lähellä talvehtimispaikkoja lennosta pyydystettävistä lepakoista otetaan siivestä kudосnäyte. Menetelmä on vakiintunut ja siiven tiedetään parantuvan hyvin. Näyte voidaan ottaa nopeasti ja kivuttomasti. Ne lepakot, joilta otetaan kudосnäyte, myös rengastetaan. Näitä yksilöitä ei ole tarkoitus merkitä mehiläisten merkintään tarkoitetuin menetelmin. Kudосnäytteen ottokohta paranee tyyppillisesti nopeasti, joten yksilöä ei välttämättä voisi enää tunnistaa jonkin ajan päästä.

Rengastus on hyvä tapa saada luotettavasti tietoa siitä, mikä yksilö on kyseessä. Samalla se tuottaa myös pidempiaikaista aineistoa yksilötasolla, kun samoilla paikoilla tehdään tutkimusta useana vuonna.

Kudoksenäytteitä on tarkoitus ottaa erityisesti ennen talvehtimista tapahtuvan parveilun aikana. Tämän käyttäytymisen tarkasta ajankohdasta ei ole tietoa, mutta se ajoittunee elokuun puolivälistä syyskuuhun. Matlovan on siten tarkoitus ottaa kudoksenäytteitä kesän loppupuoliskolla, sekä ennen parveilua että sen aikana. Tämä näytteenotto tapahtuu siis hyvissä ajoin ennen horrostuskautta.

Tutkimusta tehdään Varsinais-Suomen ELY-keskuksen toimialueella, erityisesti tunnettujen talvehtimispaikkojen läheisyydessä. Tavoitteena on tutkia, merkitä ja/tai ottaa näytteitä kolmen vuoden tutkimuskauden aikana seuraavasti:

- isoviiksisiippa (*Myotis brandtii*) 135 yksilöä
- pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*) 45 yksilöä
- vesisiippa (*Myotis daubentonii*) 30 yksilöä
- korvayökkö (*Plecotus auritus*) 30 yksilöä

Lukumäärät ovat arvioita tutkittavien lepakkoyksilöiden kokonaismäärästä ja pohjautuu lajien lukusuhteisiin. Kyseessä on kaikilla tutkimusalueilla (lupaa on haettu kolmen ELY-keskuksen alueelle), koko tutkimuskaudella (3 vuotta) tutkittavien yksilöiden kokonaismäärän arvio. Todennäköisesti merkittävin osa tutkittavista yksilöistä on Kaakkois-Suomen alueelta.

Lajit ovat yleisiä ja laajalle levinneitä. Ne eivät ole uhanalaisia, eikä niiden suotuisan suojelun tason voi olettaa vaarantuvan tutkimuksesta. Käytössä ei ole muuta tyydyttävää ratkaisua vastaavan tiedon saamiseksi tutkimuskäyttöön.

Tutkimustulosten avulla voidaan edistää lepakoiden suojelua tuottamalla tietoa niiden talvehtimisekologiasta sekä parveilukäyttäytymisestä Suomen oloissa. Siten talviaikaisen merkitsemisen tuomat hyödyt ovat suurempia kuin sen mahdollisesti aiheuttamat lievät haitat.

Toiminnassa noudatetaan lepakoiden pyydystystä ja merkintää koskevia ohjeita, jotka Ympäristöministeriö pyysi museota laatimaan EUROBATS-sopimuksen Resoluution 4.9 mukaisesti. Ohjeistusta päivitettiin 3/2022 ja se toimitettiin kaikkiin ELY-keskuksiin.

Lupaa anotaan ajalle 7.7.2025–31.12.2028. Tutkimus halutaan aloittaa heti päätöksen tultua mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta.

Määräykset, joita hakemus koskee

Isoviiksisiippa, pohjanlepakko, vesisiippa ja korvayökkö ovat luonnonsuojelulain (9/2023) 69 §:n nojalla rauhoitettuja. Lisäksi lajit ovat luonnonsuojelulain 78 §:n tarkoittamia, luontodirektiiviin liitteen IV(a), tiukkaa suojelua edellyttäviä lajeja.

Luonnonsuojelulain 70 §:n mukaan rauhoitetun eläinlajin tahallinen pyydystäminen ja vahingoittaminen on kielletty. Luonnonsuojelulain 70 § kieltää rauhoitettujen eläinlajien tahallisen häirinnän, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muuten lajien elämänsyklinen kannalta tärkeillä alueilla.

Luonnonsuojelulain 83 §:n mukaan ELY-keskus voi myöntää luvan poiketa kielloista, jollei muuta tyydyttävää ratkaisua ole, mm. tutkimus- ja koulutustarkoituksessa. Poikkeus ei saa vaarantaa lajin suotuisaa suojelutasoa tai sen saavuttamista.

Päätös ja lupaehdot

Varsinais-Suomen ELY-keskus myöntää hakijalle hakemuksen mukaisen luvan lepakoiden häirintään, pyydystämiseen ja vahingoittamiseen alla luetelluin ehdoin.

- 1 Lupa on voimassa 31.12.2028 asti Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa.
- 2 Lupaa käytettäessä on noudatettava Luonnontieteellisen keskusmuseon ohjeita.
- 3 Luvan mukaiset toimenpiteet eivät saa vaarantaa lepakkojen terveyttä tai hyvinvointia. Mikäli on vaarana, että lepakko vahingoittuu pysyvästi, on toimenpiteet ko. yksilön osalta keskeytettävä välittömästi.
- 4 Pyydystetyt yksilöt tulee vapauttaa välittömästi käsittelyn jälkeen pyydyspaikalle.
- 5 Tämä lupa tai sen kopio on oltava mukana toimenpiteitä tehtäessä (esim. puhelimesta) ja pyydetessä lupa on esitettävä.
- 6 Mikäli toimenpiteitä tehdään perustetuilla luonnonsuojelualueilla, tulee hakijan tarvittaessa erikseen hakea lupaa poiketa näiden alueiden rauhoitusmääräyksistä. Yksityisten luonnonsuojelualueiden osalta lupaviranomainen on alueellinen ELY-keskus ja valtion suojelualueiden osalta Metsähallitus.
- 7 Hakija vastaa tarvittaessa yhteydenpidosta muihin viranomaisiin ja maanomistajiin.
- 8 Varsinais-Suomen ELY-keskus valvoo lupaehtojen noudattamista. Luvan valvonnan yhteydessä voidaan tarvittaessa tehdä tarkastuksia.
- 9 Luvan käytöstä tulee raportoida vuosittain seuraavan vuoden tammikuun loppuun (31.1.) mennessä. Raportti toimitetaan Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kirjaamoon (kirjaamo.varsinais-suomi@ely-keskus.fi) päätöksen asianumerolla VARELY/4381/2025 varustettuna. Raportissa tulee ilmetä pyydytettujen lepakoiden lukumäärät lajeittain, pyyntipaikat ja pyyntiajat toimenpiteittäin jaoteltuna. Lisäksi tulee arvioida lyhytkestoisen merkinnän ja kudoksenäytteenoton vaikutusta.

Perustelut

Hakemus täyttää luonnonsuojelulain 83 §:n ehdot ja poikkeuslupa voidaan myöntää tutkimustarkoituksessa. Kyse on väitöskirjatutkimuksesta, jonka tavoitteena on selvittää lepakoiden talvehtimiseen ja parveilukäyttöön liittyviä yksityiskohtia ja ilmastomuutoksen vaikutuksia Suomen oloissa.

Toimenpiteet suorittavat Luomuksen hyväksymät rengastajat, joiden on täytynyt osoittaa riittävä osaaminen ja asiantuntemus lepakoiden pyydystämiseen sekä käsittelyyn. Kudoksenäytteenotto siivestä on vakiintunut menetelmä lepakoilla ja tutkimuksessa käytettävä merkintämenetelmä edellyttää vain kevyen kosketuksen lepakoon, eikä merkintä ole pysyvä. Luvan mukainen toiminta ei em. syistä vaaranna lajien suotuisan suojelutason säilyttämistä. Tuloksilla voidaan sen sijaan edesauttaa talvehtimispaikkojen, ja sitä kautta lajien, suojelua. Vastaavaa tietoa ei ole mahdollista saada tutkimuskäyttöön muilla menetelmillä.

Kudoksenäytteiden hallussapito Luonnontieteellisen keskusmuseon tiloissa ei edellytä erillistä poikkeuslupaa, koska museolla on voimassa oleva poikkeuslupa luontodirektiiviin liitteen IV(a) lajien osien hallussapitoon (VARELY/1615/2021).

Sovelletut oikeusohjeet

Luonnonsuojelulain (9/2023) 1 §, 69 §, 70 §, 83 §, 121 §

Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) 19 §

Hallintolaki (434/2003) 62 §

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 122 §

Valtioneuvoston asetus (794/2024) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2025

Päätöksen voimaantulo

Varsinais-Suomen ELY-keskus on lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 122 §:n nojalla päättänyt, että tämä päätös pannaan täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Jotta tutkimusaineistoa saadaan kerättyä suunnitellusti, tulee kudosnäytteitä pystyä ottamaan ennen kuin päätös on saavuttanut lainvoiman. Päätöksen täytäntöönpanoa ei voida päätöksen luonteen ja tutkimuksellisen intressin vuoksi lykätä.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Turun hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä, päätös on annettu tiedoksi yleistiedoksiannolla.

Asiakirjan hyväksyntä

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Liisa Maanpää-Pakkanen ja ratkaissut ylitarkastaja Salli Uljas.

Liitteet

Valitusosoitus

Tiedoksi

Päätös on annettu tiedoksi yleistiedoksiannolla

Suoritemaksutta

Tämä asiakirja VARELY/4381/2025 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument VARELY/4381/2025 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Maanpää-Pakkanen Liisa 18.08.2025 11:19

Ratkaisija Uljas Salli 18.08.2025 11:23